

Kursusbeskrivelse
for
Efterårssemesteret 2001

**Den Samfundsvidenskabelige
Basisuddannelse
Aalborg Universitet**

Indholdsfortegnelse

Indledning	5
Introduktionsperioden P0	5
1. projektperiode P1	5
Samfundsvidenskabeligt filosofikum	7
Del 1: Hverdagsbevidsthed og erkendelse	7
Del 2: Problemorienteret erkendelse	7
Del 3: Problemer	8
Del 4: Om teorier	8
Biblioteksintroduktion	9
Litteratursøgning	9
Informatikintroduktion	10
Gruppens psykologi	11
Del 1: Teoretisk og praksisrettet indføring i projektgruppens fordele og ulemper	12
Del 2. Øvelser i gruppens psykologi	12
Sociologisk teori - del 1-6	14
Del 1: Introduktion til sociologi	14
Del 2: Modernitet, globalisering og risiko	14
Del 3: Senmodernitet og identitet	14
Del 4: Arbejds- og levevilkår i velfærdsstaten. Stat - marked og civilt samfund	15
Del 5: Social differentiering og uligheder med vægt på klasser og køn	16
Del 6: Kultur, hverdagsliv og livsformer	16
Seminar om nyere, sociologiske teorier	16
Metodekurser - Del 1-30	19
Samfundsvidenskabelig metode - Del 1-15	21
Del 1: Introduktion, teori og empiri	22
Del 2: Observation og feltarbejde	23
Del 3: Samfundsvidenskabelig problemformulering	23
Del 4: Kvantitativ metode, forskningsdesign	23
Del 5: Kvantitativ metode, spørgeskemakonstruktion	23
Del 6: Kvantitativ metode, datafangst	24
Del 7: Kvantitativ metode, tabelkonstruktion	24
Del 8: Præsentation af data og IT	24
Del 9: Kvantitativ metode, beskrivende mål og fordelinger	24

Del 10:	Kvantitativ metode, indeksering og tidsserier	24
Del 11:	Kvalitativ metode, problemformulering og oversigt	25
Del 12:	Kvalitativ metode, dataindsamling og analyse	25
Del 13:	Kvalitativ metode, triangulering, validitet og reliabilitet	25
Del 14:	Vidensgenerering, konklusion og perspektiv	26
Del 15:	Gæsteforelæsning: Erik Jørgen Hansen	26
Del 16-19	Kildekritik - del 1-4	27
Del 20-21	Tekstanalyse - del 1 - 2	28
Del 25-29	Videnskabsteori - del 1-5	30
Del 1: Videnskabsteori som filosofisk disciplin	30	
Del 2: Positivism og (kritisk) rationalisme	30	
Del 3: Fænomenologi og hermeneutik	30	
Del 4: Kritisk Teori og marxisme	31	
Del 5: Diskursanalyse og socialkonstruktivisme samt videnskabs-teoretisk perspektivering	31	
Del 30	Introduktion til fomidling	32
Jura - Del 1-15		33
Litteraturliste - efteråret 2001		37

Kursusbeskrivelse - Efteråret

Indledning

Kurserne er en informationskilde og skulle helst virke som inspiration. Imidlertid vil I opdage at der ikke nødvendigvis er en direkte sammenhæng mellem jeres eget projekt og kurserne. Især fordi kurserne primært har til hensigt at strukturere de faglige stofområder f.eks. en introduktion til grundbegreberne i sociologi.

Kurserne og den litteratur I læser i forbindelse hermed vil præsentere jer for nogle (nye) begreber, begrebsanvendelser og for jer uvante tankegange. Og det er nu engang sådan, at jo større og tættere begrebsnet, man har inde i hovedet, jo mere kan man fange og huske. Det er en myte, at man kan få for meget fyldt på. I vil opdage at I efterhånden kan se flere og flere sammenhænge.

Der er nogle ting man ikke bare skal høre om, men som man bliver god til ved at øve sig. F.eks. fodbold og køre bil - og bruge videnskabelige metoder. Derfor vil der i forbindelse med nogle af metodekursusgangene være øvelser om eftermiddagen. Disse øvelser vil typisk foregå om eftermiddagen, fra kl. 12 til 16, i samarbejde med suppleringsgruppen. Opsamling heraf vil typisk foregå ved næste forelæsnings begyndelse. (se nærmere herom under de enkelte kursusgennemgange). Nærmere herom får du fra lærergruppen i din storgruppe.

Den litteratur, som er opgivet i litteraturlisten og anført til de enkelte kursusgange, er anbefalet litteratur, og forelæsningerne vil tage sit udgangspunkt heri. I kan forberede jer som I vil, blot I forbereder jer, men det er principielt universitetet uvedkommende hvordan I forbereder jer.

Introduktionsperioden P0

Introduktionsperioden, der omfatter *september måned*. Der vil blive afholdt introduktion til temarammen i jeres storgrupper den første uge i september.

Centrale kurser i introduktionsperioden i P0

De centrale kurser, som er fælles for alle, omfatter:

- *Samfundsvidenskabeligt filosofikum* (4 kursusgange).
- *Bibliotek-benyttelse (AUB)* (1 kursusgang)
- *Informatik* (gruppeøvelser i PC-rummene)
- *Gruppens psykologi* (2 kursusgange)

1. projektperiode P1

1. projektperiode P1 (ca. 1. oktober - 31. januar) starter efter ruskurset og slutter 31. januar. I denne projektperiode holdes der centrale kurser frem til ca. 1. december. Der ligger desuden 6 kursusgange i jura og øvelser i gruppens psykologi i januar 2001. De hører også med til P1.

Centrale kurser i 1. projektperiode

Sociologisk teori - del 1-6

- Introduktion til sociologi
- Modernitet, globalisering og risiko
- Senmodernitet og identitet
- Arbejds- og levevilkår i velfærdsstaten. Stat - marked og civilt samfund
- Social differentiering og uligheder med vægt på klasser og køn
- Kultur, hverdagsliv og livsformer

Metodekurser - del 1-30

- Samfundsvidenskabelig metode 1-15
- Kildekritik - del 1-4
- Tekstanalyse del 1-2
- Argumentationsteori - del 1-3
- Videnskabsteori - del 1-5 (*Samfundsvidenskabelige Filosofikum 5-9*)
- Introduktion til formidling

Jura - del 1-15

- Grundlægsproblemer - del 1-3
- Arbejdsret - del 4-9
- Statsret - del 10-15 (januar 2001)

Gruppens psykologi

Gruppens psykologi afholdes som en work-shop for ca. 50 personer ad gangen

Samfundsvidenskabeligt filosofikum

Introduktion - Del 1-4

Kursusholder Jes Adolphsen

Videnskabsteori - Del 5-9

Kursusholder Jens Ulrich

Se nærmere beskrivelse heraf under metodekurserne: Videnskabsteori 1-5.

Formål

At give jer den første introduktion til det problemorienterede projektor-ganiserede universitetsstudium.

Forventet udbytte

I forventes efter disse forelæsninger at have en rimelig klar forestilling om, hvordan et projekt ser ud, og at kunne bruge begreber som "problem", "teori" og "metode". Og I skal i hvert tilfælde have en fornemmelse af, at det ikke er let at erkende.

Del 1: Hverdagsbevidsthed og erkendelse

Om forskellen mellem at gå i gymnasiet eller HF og studere på et universitet. Om forskellen på at studere for at blive socialiseret og studere for at erkende. Det centrale begreb vil være hverdagsbevidsthed. Og der vil være en introduktion til resten af forelæsningsrækken "samfundsvidenskabeligt filosofikum".

Litteratur

Adolphsen, Jes & Palle Qvist, *ABC i problemformulering, problemløsning og projektskrivning*. Gyldendal, side 4-20

Del 2: Problemorienteret erkendelse

Kort om "videnskab" og "videnskabsteori". En præsentation af hvorledes et problemorienteret projekt kan være opbygget, nemlig den model der præsenteres i ABC'en og "Problemer i videnskab", og dermed en første præsentation af begreberne "problem", "metode" og "teori".

Litteratur

Adolphsen, Jes & Palle Qvist, *ABC i problemformulering, problemløsning og projektskrivning*. Gyldendal, side 21-64.

Adolphsen, Jes, *Problemer i videnskab*, side 7-28.

Del 3: Problemer

Om hvad et problem er. Og den gode problemformulering. Og hvilken funktion den har i projektarbejdet.

Litteratur

Adolphsen, Jes & Palle Qvist, *ABC i problemformulering, problemløsning og projektskrivning*. Gyldendal, side 21-28 en gang til.

Adolphsen, Jes, *Problemer i videnskab*, side 29-35 og 65-72.

Del 4: Om teorier

Og om hvordan man afprøver, og hvordan man ikke kan afprøve dem. Om empiriens rolle.

Litteratur

Adolphsen, Jes, *Problemer i videnskab*, side 47-65 og 81-92.

Adolphsen, Jes & Palle Qvist, *ABC i problemformulering, problemløsning og projektskrivning*. Gyldendal, side 28-41 en gang til.

Supplerende litteratur

Nørreklit, Lennart & Jes Adolphsen: *Videnskabsteori*. AUC 1996 (kompendium).

Føllesdal, Dagfinn, Lars Walløe & Jon Elster: *Politikens bog om moderne videnskabsteori*. Politikens Forlag 1997.

Collin, Finn & Simo Køppe (red), *Humanistisk Videnskabsteori*, Danmarks Radio Forlaget 1995.

Biblioteksintroduktion

Hvordan kan jeg få optimalt udbytte af universitetsbiblioteket i mine studier ? en orientering om bibliotekets tilbud.

Under dit studie er Aalborg Universitetsbibliotek den væsentligste ressource i forbindelse med dit arbejde med at søge og indhente litteratur og information.

I en verden hvor mængden af information øges eksplosivt, er det vigtigt, at oparbejde en kompetence til at søge og udvælge information på en sådan måde, at det understøtter ens studiekraft og interesse optimalt.

Vi fra biblioteket vil gerne invitere dig til en orientering om, hvad AUB kan tilbyde dig.

Herudover vil biblioteket gerne invitere dig til en rundvisning på Aalborg Universitetsbibliotek, tidspunktet for denne rundvisning fremgår af dit skema.

Yderligere oplysninger om biblioteket kan fåes på: www.aub.auc.dk

Litteratursøgning

1. At finde litteratur er gruppens eget ansvar, men man kan bede vejlederen om hjælp.
2. Vejlederen kan måske henvise til andre vejledere eller andre personer ved specielle spørgsmål.

Informatikintroduktion

Deltagerne får "kørekort" i form af varigt individuelt brugernavn. Studerende, der ikke deltager, får ikke brugernavn. Meningen med introduktionskurset er at sikre at brugerne af systemet har den mest nødvendige viden om systemet. Desuden introduceres kort tile-mailprogrammet Eudora. Da fejlbetjening er hyppigste grund til problemer, er deltagelse i kurset en forudsætning for at få brugernavn, og dermed adgang til systemet.

Introduktionskursus afvikles i den første semesteruge. Undervisningen afvikles i edb- rum med 1 instruktør til hver projektgruppe. Alle gange medbringes papir og skriveredskab. Tid og sted angives ved opslag.

Du er nødt til at deltage, da det er her du får tildelt brugernavn og systemadgang. Det er derfor vigtigt, at du nøje aflæser opslåede skemaer med møde-tidspunkt. Sørg for at reservere det angivne tidsrum i kalenderen, så der ikke træffes aftale med vejledere eller andre.

Studerende, der er rimeligt forhindret grundet sygdom eller lignende, melder afbud til edb-medarbejder Tina Funck i lokale 422, på plan 4.

Programmer

Der anvendes grafiske brugerflader baseret på Windows 95/98 og integreret kontorprogrammer. Til elektronisk post benyttes Eudora. Der er adgang til at søge information, dels OECD data og DSTB (Danmarks Statistiks Tidsserie-data-Base) over lokalnettet, dels litteratursøgning med universitetsbibliotekets søgesystem AUBOLINE, dels ude i verden over Internet med Netscape.

Hjælp til Selvhjælp

Til diverse arbejdsområder i kurser og projekter er der udarbejdet skræddersyet elektronisk hjælpemateriale. Desuden har edb-enheden sider med nyttige oplysninger. Materiale og information kan tilgås via studiets hjemmeside. Det er meningen af dette materiale skal kunne fungere som hjælp til selvhjælp. Materialet er indrettet efter de anvendte programmer på uddannelsen. Der bruges ikke ret mange kursustimer på området. Det er derfor vigtigt, at man selv kommer hurtigt igang.

edb-enhed

Til systemproblemer er der hjælp at hente hos edb-medarbejderen, der dog ikke har til opgave at hjælpe med brugerprogrammer. Der er brugerrum i lokalerne 306a, 429-431 og 509a.

Andet materiale

Information fra IC1&2 Systemet drives af Informatikcenter ved Institut 1 og - 2, IC1&2. Over internet kan hentes informationer herfra. I Netscape angives under Location: <http://www.socsci.auc.dk/ic1og2/>

Gruppens psykologi

Kursusholder Søren Keldorff

Hvad er "teambuilding"?

"Team-begrebet er hentet fra sportens verden, hvor det betyder et mindre antal personer, som er stærkt afhængige indbyrdes - og hvor de hver især spiller en helt særlig, kompetent rolle i teamet i forhold til det fælles mål" (Belbin, 1998)

"Succésgrupper sammensættes af medlemmer med sans for kreativitet og medlemmer med sans for logisk beslutning og styring. Der til kommer en række andre evner og egenskaber: evnen til at holde energien og stemningen oppe i gruppen, evnen til at hente ressourcer ind og evnen til at være skeptisk og kritisk. Kombinationen af alle disse egenskaber er ikke tilfældig - og der er kombinationer, der direkte må frarådes, især den at have for mange af samme slags i en gruppe." (Keldorff & Nibe. Når krage ikke søger mage. S.13).

Projektarbejde i grupper på basisuddannelsen - eller med et moderne ord "teamwork"- er en væsentlig del af træningen til studieegnethed på AAU. Kvalifikationen ligger faktisk i at kunne fungere i en gruppe eller at kunne fungere som en del af et team. Et velfungerende team er som de ovenstående citater antyder et spørgsmål om at balancere de rette individuelle evner sammen til et stærkt hold, så både individer og hold fungerer optimalt. Det er ikke noget man bare kan i forvejen. Det skal trænes og læres gennem erfaring. Intet kan erstatte de erfaringer, som I selv gør i grupper. Derfor er basisårets gruppedannelser så vigtige.

Den første gruppe, I kommer i, er den såkaldte P0-gruppe, der er administrativt sammensat. Den kan man derfor være mere eller mindre heldig med, men allerede efter en måned skal I selv til at danne nye projektgrupper - efter fælles interesse, efter kan-lide eller andre kriterier. Hvad skal man så gå efter? Hvilke erfaringer har man gjort sig i introduktionsperioden? Kunne man lide den rolle eller placering, man fik i P0-gruppen? Eller vil man helst undgå at komme i nogle særlige problemer, som opstod der? Og hvad gør man så for at undgå dem?

Mange spørgsmål melder sig, men det med at få en gruppe til at fungere godt - såvel fagligt som socialt - er et af de helt store og klassiske på basisuddannelsen. I en del grupper forsømmer man fra første færd at stille krav til hinanden, at få vedtaget visse fælles "færdselsregler". Gnidninger og irritationer kan så hobe sig op, hvis man ikke sørger for at få "luftet ud" med jævne mellemrum. Ja, bare det at kommunikere hensigtsmæssigt med hinanden, så alle forstår det samme ved en beslutning eller en aftale i gruppen kan erfaringsmæssigt volde store problemer, så i starten "liden tue vælter stort læs".

Til gengæld er der ikke tvivl om at den kompetence, I lærer ved at kunne arbejde i grupper, er guld værd, når I en gang skal søge job. Det behøver man kun slå op i en søndagsavis for at se: "der lægges betydelig vægt på ansøgerens evne til at indgå i et team" og lignende formuleringer. Arbejdsmarkedet efterspørger i dag netop de

kvalifikationer, der kan læres gennem projektarbejdet i grupper.

I sportens verden, hvor team-metaforen er hentet fra, har man trænere eller "coaches" til at hjælpe et hold til bedre resultater, til at skifte spillere ind og ud og afprøve nye kombinationer. På basisuddannelsen vil I derimod sjældent opleve at jeres vejledere går meget aktivt ind, hvis der er problemer i gruppen. Det kan man beklage. Men sådan er det altså. I vil i stort omfang være henvist til at løse problemerne selv. Og det kan også lade sig gøre. Ja, det har kunnet lade sig gøre for næsten utallige projektgrupper gennem de foregående 25 år. Mislykkede grupper er heldigvis en undtagelse, men de optræder, især hvis de forsømmer opmærksomheden på gruppeprocesserne.

I den forbindelse er det ikke en dårlig idé at få ideer og gode råd ved at følge kurset i GRUPPENS PSYKOLOGI, som består af to forelæsninger først i september og et øvelsesprogram i januar næste år.

Forelæsningerne tager udgangspunkt i konkrete undersøgelser af projektgrupper på basisuddannelsen (se under litteratur) - den seneste er så mænt kun et par år gammel. Derudover vil en del af den mere almene teori om gruppers funktion blive gennemgået - ligesom I vil blive præsenteret for og få lejlighed til at udfylde den første test om hvilke stærke og svage sider I selv som individer bibringer en gruppe.

Del 1: Teoretisk og praksisrettet indføring i projektgruppens fordele og ulemper

Forelæsninger den 6. og 8. september. Jvf. kursusplanen.

Formål

At give en første introduktion til en forståelse af gruppens funktion og hvordan man forebygger dens problemer.

Litteratur

Keldorff, Søren. Tæt på en gruppe - en projektgruppes besvær og succés. Edupax, 1999

Keldorff, Søren & Nibe, Mads. Når krage ikke søger mage. Edupax, 1999

Supplerende litteratur

Lennér-Axelsson & Thylefors. Arbejdsgruppens psykologi. Reitzel, 1993.

Del 2. Øvelser i gruppens psykologi

I januar 2002 afholdes i holdform en række øvelser i gruppepsykologi, se i kursusplanen, hvornår din gruppe skal have øvelserne).

Formål

Gennem en række klassiske socialpsykologiske øvelser og tests at "føle nogle typiske gruppeproblemer på kroppen" for at kunne bruge disse erfaringer proaktivt i basisuddannelsens mest afgørende gruppe, P2-gruppen med henblik på at opnå et godt eksamensresultat.

Om indholdet

På en række udenlandske universiteter er man begyndt at tage teambuilding endog meget alvorlig, idet metoder med bevidst sammensætning af grupper har vist sig tilfældighedsprincippet langt overlegent. Mads Nibe og jeg har ladet os inspirere af disse overbevisende forsøg bl.a. til vores eget forsøg på basisuddannelsens årgang 98 - offentliggjort i "Når krage ikke søger mage", hvor vi brugte Belbins metode til at sammensætte 10 projektgrupper, der ifølge teorien skulle præstere bedre end 10 tilfældigt sammensatte grupper. Og selvom resultaterne ikke er éntydige om fordelene ved at sammensætte grupper på den måde, er der trods alt så mange positive resultater at vi foreslår alle grupper at lave en Belbin-test og diskutere deres proces løbende. Alle vil i øvelserne få lejlighed til at teste deres egen Belbin-type med henblik på at kunne danne P2-gruppe - bevidst om egen Belbin-rolle og især, hvilke typer der eventuelt mangler i gruppen.

Litteratur

Keldorff, Søren & Nibe, Mads. Når krage ikke søger mage. Edupax, 1999.

Sociologisk teori - del 1-6

Kursusholdere: Jens Chr. Tonboe og Ann-Dorte Christensen

Grundlitteratur til kurset

Andersen, Heine (1998) (red.): *Sociologi - en grundbog til etfag*. København: Hans Reitzels Forlag. (Forkortet HA).

Giddens, Anthony (2001) 4th edition, *Sociology*. London: Polity Press. (Forkortet AG1).

Giddens, Anthony (2000) *En løbsk verden*. København: Hans Reitzel. (Forkortet AG2).

Tonboe, Jens (2000) *Forelæsningsnoter til Generel Sociologi*. AAU: Den samfundsvidenskabelige Basisuddannelse. (Forkortet JT).

Generel sociologi - Introduktion- Del 1-3

Kursusholder Jens Chr. Tonboe

Formål

At introducere sociologiens baggrund, genstandsfelt og formål, samt væsentlige aktuelle problemstillinger.

Forventet udbytte

Forelæsningerne skal danne baggrund for forståelse og anvendelse af teoristoffet til projektarbejdet i første semester samt, sammen med kurset i sociologisk metode, levere konkret samspil til kurserne i filosofikum-videnskabsteori (1. semester) og teorihistorie (2. semester).

Del 1: Introduktion til sociologi

Definition(er) af sociologi, sociologien og samfund – historisk og aktuelt, hovedtraditioner og grundbegreber.

Litteratur

JT: Forelæsningsnoter til Generel Sociologi ; AG1: Kap. 1; HA: Kap. 1.

Del 2: Modernitet, globalisering og risiko

Hvad ligger der i begrebet om den moderne verdens globalisering?

Hvad betyder det for vores hverdagsliv?

Hvad ligger der i begrebet risikosamfund? Er det en del af globaliseringen?

Og hvad betyder det for os?

Litteratur

AG2: *En løbsk verden*, Kap. 1-2.

Del 3: Senmodernitet og identitet

Forandring og opfindelse af *traditioner* som grundlag for nye identiteter.

Hvad betyder opbrud i *familie-, arbejdsliv og hverdagsliv* for dannelse, ændring – eller opløsning – af identitet?

Litteratur

AG2: En løbsk verden, Kap. 3-4

Sociologisk teori - Arbejds- og Levevilkår - Del 4 - 6

Kursusholder Ann-Dorte Christensen

Formål

- At give en generel introduktion til centrale problemstillinger i tilknytning til arbejds- og levevilkår.
- At opbygge en forståelse for centrale sociologiske teorier og empiriske undersøgelsesfelter.
- At opbygge en forståelse for baggrund og sammenhæng i centrale brydnings- og forandringstendenser i det danske samfund.

Forventet udbytte

Skabe overblik over de mest grundlæggende sociologiske teorier og problemstillinger i tilknytning til temaer inden for arbejds- og levevilkårsamt opbygge analyseredskaber til brug i projektarbejdet.

Litteratur til kurset

Andersen, Heine (1998) (red.) *Sociologi - en grundbog til et fag*. København: Hans Reitzels Forlag (2. reviderede udgave) (Forkortet HA)

Giddens, Anthony (2001) 4th edition, *Sociologi* (3. ed.) London: Polity Press. Third edition. (Forkortet AG)

Del 4: Arbejds- og levevilkår i velfærdsstaten. Stat - marked og civiltsamfund

Introduktion til overordnet forståelse af struktureringen stat, marked og civiltsamfund. Hvad ligger der i "de tre sfærer", og hvordan har de udviklet sig i forhold til fx det offentlige og det private område? Introduktion til den danske velfærdsmodel, der sammenlignes med andre velfærdsmodeller i Europa.

Litteratur

HA-kap.8; HA-kap 9

Del 5: Social differentiering og uligheder med vægt på klasser og køn

Hvad betyder social differentiering? Hvad er lighed? Hvorfor findes der forskellige idealer om lighed? Udover at diskutere disse spørgsmål introduceres der til forskellige tilgange til analyse af samfundets differentieringer i forhold til klasser og køn.

Litteratur

HA-kap 5; AG-kap 10

Del 6: Kultur, hverdagsliv og livsformer

Hvad er kultur og hvordan undersøger man kulturelle fænomener? Hvordan undersøger man hverdagslivet og hvad skaber sammenhæng i vores dagligdag? Der introduceres til to forskellige tilgange: hverdagslivstilgangen og den strukturelle livsformsanalyse. Der tages afsæt i og trækkes paralleller til de tidligere behandlede differentieringsteorier.

Litteratur

HA-kap.14; AG-kap.4

Seminar om nyere, sociologiske teorier

v/Per Salomonsen og Gunnar Scott Reinbacher

For særligt interesserede udbydes endvidere 8 seminarer, om nyere, sociologiske teorier, som kan bruges i projektet

Litteratur til seminarrækken

Ritzer, George: *Sociological Theory*. 5.ed. MacGraw-Hill. 2000-08-21

Wright, Georg Henrik von: *Myten om fremskridtet*. Munksgaard 1994

Bourdieu, Pierre. Bourdieu 1: *Af praktiske grunde. Omkring teorien om menneskelig handlen*. Reitzel 1997

Bourdieu, Pierre. Bourdieu 2: *Centrale tekster inden for sociologi og kulturteori*. Akademisk Forlag 1998

Andersen, Heine og Lars Bo Kaspersen red.: *Klassisk og moderne samfundsteori*. Reitzel 1997

Giddens, Anthony, *Sociology*. 4th. ED., Blackwell 2001 (Kap. 10, 13, 16)

Andersen, Heine, *Sociologi*, Hans Reitzel 1998 (Kap. 5, 6, 10)

Bøgerne kan købes eller lånes på bibliotek. Alle seminarer foregår i lokale E202 Strandvejen 19.

Onsdag den 10. oktober Kl. 12.00 - 13.00

v/Per Salomonsen & Gunnar Scott Reinbacher

Vi mødes og fordeler opgaver. Seminarerne holdes, således at studenter forbereder et oplæg, der bagefter diskuteres med underviser og deltagere. Opgaverne fremgår af det følgende.

Onsdag den 24. oktober Kl. 14.00 - 16.00

v/Per Salomonsen

Samtidige teorier om modernitet. Risikosamfundet. Macdonaldisering (vægt på kvantitet i stedet for kvalitet). Globalisering eller amerikanisering af verden?

Litteratur

Ritzer. Part 4 From Modern to Postmodern Social Theory (and Beyond). Contemporary Theories of Modernity, side 553-586.

Onsdag den 31. oktober Kl. 14.00 - 16.00

v/Per Salomonsen

Modernitet. Myten om fremskridtet. Det internationale teknosystem og nationalstaten.

Litteratur

von Wright. Myten om fremskridtet, side 25-64. Teknosystemet, national-staten og naturen, side 111-123.

Onsdag den 7. november Kl. 14.00 - 16.00

v/Gunnar Scott Reinbacher

Sociale klasser og social ulighed

Litteratur

Giddens kap. 10, Andersen kap. 5

Mandag den 12. november Kl. 14.00 - 16.00

v/Gunnar Scott Reinbacher

Økonomi, produktion og arbejde

Litteratur

Giddens kap. 13, Andersen, kap. 6

Mandag den 19. november kl. 14.00 - 16.00

v/Per Salomonsen

Mere om Bourdieu og den samtidige respekt for den objektive struktur og det subjektive, handlende jeg.

Litteratur

Andersen red. Pierre Bourdieu, side 330-348.

Bourdieu 1. I statens ånd. Det bureaukratiske felts opkomst og struktur, side 97-133.

Torsdag den 22. november kl. 14.00 - 16.00

v/Per Salomonsen

En samtidig teoretiker, der bygger bro mellem det objektive og det subjektive, d.v.s. mellem Durkheim og Marx på den ene side og Weber på den anden side: Pierre Bourdieu. Det sociale rum og kampen om magten.

Litteratur

Ritzer. Habitus and Field, side 530-541.

Bourdieu 1. Socialt rum og symbolsk rum, side 15-31.

Bourdieu 2. Socialt rum og symbolsk magt, side 52-69.

Tirsdag den 27. november kl. 14.00 - 16.00

v/Gunnar Scott Reinbacher

Uddannelse og samfundsudvikling

Litteratur

Giddens kap. 16, Andersen kap. 10

Metodekurser - Del 1-30

Beskrivelse metodekurserne

Når man skal finde ud af noget, er det vigtigste at tænke sig om og bruge sin fantasi. Men igennem videnskabens historie har der udviklet sig nogle måder, at finde ud af noget på, som synes at være gode: Videnskabelige *metoder*.

En metode er en fremgangsmåde. Og fremgangsmåder er altid fremgangsmåder til at opnå noget bestemt. Så der findes mange videnskabelige metoder til at opnå forskellige ting i forbindelse med den proces det er at lave videnskab eller blive klogere.

Der er metoder til at fremskaffe "data" eller kontrollere data andre har fremskaffet (sociologisk metode); der findes metoder til at læse bøger og andre dokumenter (kildekritik); der findes metoder til at regne noget ud eller slutte sig frem til noget nyt (argumentationslære), der findes metoder til bygge modeller o.s.v.; og der findes metoder til at opbygge et helt projekt eller en videnskabsproces (en del af det man kalder videnskabsteori).

Formål

Kursets sigte er, at gøre jer metodebevidste. Det vil sige, at kurset gerne skulle gøre jer følsomme overfor, at metoderne er vigtige og til en vis grad bestemte, for, hvordan de opnåede resultater kommer til at se ud.

Teorier er løsninger på teoretiske problemer, mens metoder er fremgangsmåder til at finde teoretiske problemer, til at finde løsningerne eller, til at kontrollere relevansen og troværdigheden af disse løsninger.

Så det er vigtigt at have in mente, at teorier og metoder er to vidt forskellige ting: Det ene er svar på nogle spørgsmål, teorierne, det andet er måder man eventuelt kan finde disse svar på (metoderne). Det bliver først rigtigt udviklet når det viser sig at de forskellige metoder hviler på forskellige teorier, ligesom teorierne til en vis grad (men ikke nødvendigvis) er bestemt af de metoder der er brugt til at finde teorierne.

Forholdet mellem teori og metode kan være udviklet, men i dette kursus fokuseres der på metoderne, fremgangsmåderne. Og metoder er metoder til mange ting.

Man kan måske undre sig over at der i dette kursus ikke undervises i økonomisk metode, politologisk metode, juridisk metode, historisk metode o.s.v.. Vi har skåret kagen på en anden måde: Økonomisk metode kan være indsamling af (værdi)data, indsættelse af disse i en model og ræsonneren i denne model; juridisk metode består essentielt i at man har nogle (rets)kilder, man holder et problem op imod. Retkildeme (love etc.) er sjældent dækkende for problemet, hvorfor man da må ræsonnere (f.eks. bruge analogislutninger) for at afgøre problemet.

Historisk metode består essentielt i kildekritik og ræsonneren. Etc. Men at undervise i metode efter de traditionelle fagopdelinger, ville ganske vist give mulighed for at forstå en speciel fagjargon, men ville være en indsnævring af den metodiske fantasi og at besværliggøre en forståelse af, hvorfor metoderne ser ud som de gør.

Samfundsvidenskabelig metode - Del 1-15

incl. gæsteforelæsning

Kursusholdere: Gunnar Scott Reinbacher (GSR), Peter Nielsen (PN), Steen Ørndorf (SØ)

Kurset i samfundsvidenskabelig metode er et grundlæggende introduktions-kursus som består af tre elementer:

- Sociologisk metode
- Beskrivende statistik
- Informatik

Kurset er tidligere afholdt som tre separat kurser, men vil for efteråret 2001 blive integreret som et grundlæggende kursus i samfundsvidenskabelig metode. De tre kurselementer er tæt indholdsmæssigt forbundne og det vil derfor være hensigtsmæssigt, at de ses under den samme referenceramme. Dakurserne tidligere er udviklet som selvstændige delkurser vil kurselementerne beholde en relativ autonomi, men gennemføres samlet, herunder delvist sammen i empiri

Formål

Kurset i samfundsvidenskabelig metode skal introducere til de vigtigste begreber, problemer og metoder, som er forbundet med empirisk samfundsvidenskabeligt arbejde. Introduktionen omfatter både viden/kendskab og erfaring/øvelse.

Hvordan kommer man fra problemstilling og teori via metode til data- og tilbage igen? Er der, og skal der altid være, en sammenhæng? Hvad styrer hvad?

Hvordan konstruerer, og bruger, vi de vigtigste samfundsvidenskabelige måleinstrumenter/metoder, og hvad sker der, når vi anvender dem i praksis?

Hvordan bruger/analyserer vi de data, instrumenterne giver os? Hvad ser vi, og hvad ser vi ikke (efter)?

Hvilke grundbegreber er nødvendige for kritisk at kunne fortolke anvendelse af statistik i samfundsvidenskabelige sammenhænge?

Hvilke simple statistiske redskaber skal vi bruge i forbindelse med samfundsvidenskabeligt projektarbejde?

Hvilke grundlæggende IT redskaber og færdigheder er nødvendige for at søge, bearbejde og formidle oplysninger ved hjælp af IT i studiet af samfundsvidenskabelige problemstillinger.

Forventet udbytte

Kurset skal sætte de studerende i stand til at belyse en typisk problemstilling indenfor temaet Arbejds- og Levevilkår med mere eller mindre selvproduceret empirisk materiale og/eller vurdere empirisk materiale, andre har produceret, i forhold til forskellige problemstillinger. Endelig skal kurset danne en naturlig overgang/helhed til teorikurserne.

Opbygning, herunder øvelser og eksamen

Kurset består af 15 kursusgange plus en gæsteforelæsning der skal sætte det samlede kursus problemstillinger i et samfundsvidenskabeligt metodeperspektiv. Til de fleste kursusgange er der efterfølgende øvelser. Opgaverne til disse øvelser stilles ved forelæsningsne og der vil blive fulgt op på øvelserne i de efterfølgende kursusgange. Projektgruppen er øvelsesgruppen. Øvelserne afleveres i sekretariatene efter nærmere plan. De studerende skal sørge for at tage kopi af de afleverede opgaver, da man ikke modtager originalen retur.

Øvelser i IT er tilrettelagtsærskilt. Øvelser og undervisningsmateriale ligger på nettet i elektronisk form tilgængeligt for alle. Alt elektronisk materiale kan udskrives. Øvelserne kan den enkelte gennemføre på egen hånd ved passende lejlighed.

Supplerende afholdes introducerende 2 øvelser med instruktør. Een om brug af regneark til fremstilling af grafik samt beregninger af frekvens, beskrivende mål og indeks. En anden om brug af databaseprogram til spørgeskemaanalyse. Til hver af disse deltager 1 studerende fra hver gruppe. Gruppen udpeger selv en deltager til hver øvelse. Der opslås særskilte skemaer for afviklingen.

Der er tilknyttet tre lærere til kurset. Ved nogle forelæsninger vil alle tre være til stede, ved andre to og kun én efter en nærmere skema-plan. Kursusholder er den der er ansvarlig for den pågældende del.

Kurset evalueres ved en eksamen i januar 2002. I denne eksamen indgår også en teorigdel.

Litteratur til kurset

Giddens, Anthony (2001) 4th edition. *Sociology*. London: Polity Press. Forkortet: AG).

Harboe-Jepsen, Thomas, (1999) *Indføring i sociologisk metode* (2. udgave).

København: Samfundslitteratur. (Forkortet: H-J).

Nielsen, Peter (1998) *Produktion af viden*. København: Teknisk Forlag. (forkortet: PN).

Rienecker, Lotte, (1999) *Problemformulering, på de samfundsvidenskabelige uddannelser*, Samfundslitteratur (forkortet: LR)

Ørndorf, Steen (SØ): "IT til statistik på basis", Elektronisk materiale. Kan findes under: www.socsci.auc.dk/~steen

Supplerende litteratur

Hansen, Erik Jørgen og Bjarne Hjorth Andersen (2000) *Et sociologisk værktøj. Introduktion til den kvantitative metode*. København: Hans Reitzels forlag. (forkortet: EJH)

Andersen, Ib (1999) *Den skinbarlige virkelighed*. København: Samfunds-litteratur.

Salomonsen, Per (1995) *Grundlæggende metodebegreber i sociologi*. København: Akademisk Forlag.

Del 1: Introduktion, teori og empiri

Kursusholder: Gunnar Scott Reinbacher

Hvad vil det sige at observere og måle "virkeligheden"? Hvordan kommer vi fra problemstilling og teori til metode og data? Hvordan ser en normal undersøgelsesplan ud? Hvad er teori og empiri i samfundsvidenskabelig metodesammenhæng?

Litteratur

H-J: Kap. 1,2,4,5; AG: Kap. 20; PN: Kap. 1

Del 2: Observation og feltarbejde

Kursusholder: Gunnar Scott Reinbacher

At bruge øjne og ører kreativt – skjult eller åbent, passivt eller aktivt. Stærke og svage sider, etiske problemer m.v. Dokumentation.

Litteratur

H-J: Kap. 3; AG: Kap. 20

Del 3: Samfundsvidenskabelig problemformulering

Kursusholder: Peter Nielsen

At kunne formulere samfundsvidenskabelige problemstillinger er en afgørende kvalifikation. Hvordan griber vi arbejdet med problemstillingen an? Hvad indebærer de forskellige typer af problemstillinger? Hvilke teknikker kan vi gøre brug af i udviklingen og hvad karakteriserer den gode problemstilling?

Litteratur

H-J: kap. 2; PN: kap 2 og 3; LR: Hele hæftet

Del 4: Kvantitativ metode, forskningsdesign

Kursusholder: Peter Nielsen

Hvilken fremgangsmåde skal vi vælge for at sikre, at de data vi samler ind opfylder forudsætningerne for at besvare problemstillingen? Hvordan afgrænser vi en population og udvælger en stikprøve i praksis? Hvad karakteriserer en tilfældig udvalgt stikprøve? Hvorledes kan vi kombinere kvantitativ og kvalitativ dataindsamling?

Litteratur

H-J: kap. 4 og 6; PN: pp. 46-48 og 53-63

Del 5: Kvantitativ metode, spørgeskemakonstruktion

Kursusholder: Peter Nielsen

Oftentimes er vi interesseret i at afdække abstrakte og komplekse fænomener i vores undersøgelser. Hvordan konstruerer vi spørgsmål der afdækker sådanne fænomener i praksis? Hvad vil det sige at operationalisere og måle? Hvilke teknikker kan vi gøre brug af og hvordan sikrer vi os pålidelige og gyldige målinger?

Litteratur

H-J: kap. 5, 7 og 11; PN: pp. 64-72 og 76-89

Del 6: Kvantitativ metode, datafangst

Kursusholder: Peter Nielsen

Tilvejebringelsen af datamaterialet kan ske gennem observation eller interview, via udsendelse af spørgeskema eller ved udtræk fra registre, alt efter det valgte design. Men hvordan tilrettelægger vi en dataindsamling i praksis og sikrer et så dækkende materiale som muligt? Hvilke muligheder er der for at kombinere indsamlingsmetoder? Hvordan vurderer vi kvaliteten af datamaterialet?

Litteratur

PN: pp. 95-99

Del 7: Kvantitativ metode, tabelkonstruktion

Kursusholder: Peter Nielsen

Når vi har indsamlet vore data skal vi analysere dem og præsentere resultaterne. Hvorledes kommer vi fra de rå data via frekvensoptællinger til den meningsgivende tabel? Hvilke regler skal vi følge når vi konstruerer tabeller? Hvordan fortolker vi indholdet meningsfuldt og spændende?

Litteratur

PN: pp. 124-128; H-J: kap. 10 (97-108)

Del 8: Præsentation af data og IT

Kursusholder: Steen Ørndorf

Data og beregninger præsenteres i tabeller og grafer. Hvornår skal man bruge tabeller, og hvornår grafer? Hvilke tabeller og grafer er bedst egnede? Hvordan snyder man med statistik?

Hvordan anvendes IT med fordel til beregninger og præsentation?

Litteratur

Steen Ørndorf: "IT til statistik på basis", Elektronisk materiale. Kan findes under: www.socsci.auc.dk/~steen

Del 9: Kvantitativ metode, beskrivende mål og fordelinger

Kursusholder: Peter Nielsen

Statistikken giver os en række beregningsteknikker vi kan anvende til at beskrive vore resultater med. De fleste kender det aritmetiske gennemsnit. Men hvilke andre statistiske mål findes der for central tendens og hvordan karakteriseres spredningen meningsfuldt? Hvad er en normalfordeling og hvilken betydning har den?

Litteratur

PN: pp. 114-121

Del 10: Kvantitativ metode, indeksering og tidsserier

Kursusholder: Peter Nielsen

Udviklingen i absolutte tal kan være vanskelig at overskue og sammenligne. Problemet løses ved at beregne indekser. Hvorledes beregnes et simpelt indeks og hvordan opbygges et pris- eller mængdeindex. Hvad vil det sige at arbejde med tidsserier og hvorledes foretages sæsonudjævning?

Litteratur

PN: pp. 134-136

Del 11: Kvalitativ metode, problemformulering og oversigt

Kursusholder: Gunnar Scott Reinbacher

Til hvilke undersøgelsesformål er de kvalitative metoder anvendbare? Hvilken sammenhæng er der mellem problemformulering og kvalitative metoder? Hvilke typer af kvalitative metoder anvendes til hvilke formål? Hvad er sammenhængen imellem kvantitative og kvalitative metoder på teori- såvel som metodeplan? Hvilke problemer er der forbundet med anvendelse af kvalitative metoder i forbindelse med samfundsvidenskabelige undersøgelser?

Litteratur

H-J: Kap. 8

Del 12: Kvalitativ metode, dataindsamling og analyse

Kursusholder: Gunnar Scott Reinbacher

Begrundelser for valg af konkret spørge- og dialogform. Valg af tema og respondenter. Forskellige fremgangsmåder/interviewformer. Registrering, bearbejdning og brug af data. Datas rækkevidde – generaliseringsproblemet. Ethiske problemer forbundet med følsomme oplysninger.

Litteratur

H-J: Kap. 9 og 10

Del 13: Kvalitativ metode, triangulering, validitet og reliabilitet

Kursusholder: Gunnar Scott Reinbacher

Under hvilke omstændigheder kan de kvalitative metoder anvendes selvstændigt? I hvilke sammenhænge virker de sammen med kvantitative metoder og hvad kommer først? Under hvilke forhold kan kvantitative og kvalitative metoder virke sammen i triangulering og hvordan? Hvilke validitets- og reliabilitetsproblemer er specielt forbundet med kvalitativ metode og hvordan løses disse problemer?

Litteratur

H-J: Kap. 11

Del 14: Vidensgenerering, konklusion og perspektiv

Kursusholder: Gunnar Scott Reinbacher

Samfundsvidenskabelig metode er instrumenter til sikker vidensindhentning, vidensproduktion og vidensformidling. Under hvilke forhold optimeres denne vidensproduktion? Hvilken sammenhæng er der mellem metodisk vidensproduktion og teoretisk vidensproduktion? Hvad er koblingen imellem teori og empiri i forbindelse med samfundsvidenskabelig erkendelse? Hvad er det samfundsvidenskabelige perspektiv(er) på samfundsvidenskabelig metodologi og metode?

Litteratur

PN: pp. 137-150

Del 15: Gæsteforelæsning: Erik Jørgen Hansen

Beskriver eller konstruerer vi virkeligheden? - Sociologiens kvantitative metode som redskab i analysen af forskelle mellem befolkningsgrupper, generationer, tidsperioder, nationer mv.

Kursusholder: Gunnar Scott Reinbacher

Litteratur - Ikke obligatorisk

EJH: Kap. 1,2,9,10,11.

Samfundsvidenskabelig metode - Del 16-19

Kildekritik - del 1-4

Kursusholdere: Søren Toft Hansen

Formål

Som kursets titel angiver, så handler det om kilder og om kritik. Begge er centrale grundpiller i ethvert projekt. Enhver undersøgelse bygger på et kildemateriale - det være sig spørgeskemaer, interviews, statistisk materiale, avisartikler, selvbiografier, betænkninger, kommissionsrapporter m.m. - og enhver seriøs behandling af et emne vil kræve både en kritisk stillingtagen til kilderne og en selvkritisk stillingtagen til sin egen brug og udvælgelse af dem.

Kurset vil give et indføring til metoderne for en kritisk stillingtagen til kildematerialet for på den måde at kunne afdække kildens ophavssituation, troværdighed og tendens. De centrale spørgsmål ved behandling af kildematerialet er: *kan* kilden fortælle sandheden, og *vil* kilden fortælle sandheden. Forskellige kilder kan have vidt forskellige opfattelser af årsagerne til og selve forløbet af et begivenhedsforløb, men det er også vigtigt at erindre sig, at en kildes sandhedsværdi også afhænger af hvilke spørgsmål man stiller til den.

Kurset er både teoretisk og praktisk orienteret, og der vil blive fremdraget konkrete eksempler på kildebehandling.

Øvelser i projektgrupper

Færdighed i at arbejde med kilder kræver øvelse og erfaring. I tilslutning til kurset vil der for interesserede være øvelsesopgaver, hvor I får mulighed for at anvende de redskaber, I har hørt om i forelæsningerne

Litteratur

Clausen, H. P. *Hvad er historie*, Jørgen Paludans Forlag, 1999

Hansen, Søren Toft : *Det stod i avisen...kildekritiske overvejelser ved brug af aviser*. Småskrifter fra Historiestudiet, Aalborg Universitet 2001

Samfundsvidenskabelig metode - Del 20-21

Tekstanalyse - del 1 - 2

Kursusholder: Erik Christensen

Formål:

At give nogle redskaber til bedre at læse, forstå og kritisk forholde sig til forskellige typer af tekster man møder i de samfundsvidenskabelige studier.

Forventet udbytte:

Forelæsningerne skal gøre de studerende i stand til at nå ud over blot at kunne referere en tekst og normativ tilslutte sig eller afvise en teksts holdninger. Man skal være i stand til lave en nær-analyse af en tekst - dens sagsforhold, struktur, forudsætninger, synsvinkel og argumentationsform samt en analyse af dens samfundsmæssige kontekst (kommunikations- og magtforhold) og funktioner (også kaldet en diskurs-analyse).

Litteratur:

Jensen, Leif Becker, 1997, *Indføring i tekstanalyse*, Roskilde Universitets-forlag.

Foss, Sonja K, 1996, *Rhetorical Criticism. Exploration & Practice*, Second Ed. Illinois: Waveland press.

Litteratur til de to kursus-gange

1. gang læses hele Leif Becker Jensens bog - og særlig grundigt kap. 1 og 3.
2. gang læses Foss: Kap. 1 og 2 samt kap. 8 (Ideological Criticism) og kap. 9 (Metaphoric Criticism).

Samfundsvidenskabelig metode - Del 22-24

Argumentationsteori - del 1-3

Kursusholder: Thomas Bendixen

Forelæsningserne giver en introduktion til grundlæggende begreber inden for den del af argumentationsteori og -analyse der handler om ikke-formelle argumenter. I formel logik formaliserer (d.v.s. strukturerer på en kontrolleret måde) man tankemæssige slutninger, ofte ved hjælp af symboler, men i ikke-formel logik og argumentationsteori ser man på hvorledes argumenter i naturlige sprog er forbundet med hinanden.

Argumenter er en del af vores liv. Når noget ikke er selvindlysende for vores samtalepartner, så beder vi om nogle argumenter - også selvom vi måske ikke bruger ordet argument, men omskriver det på forskellige måder. Og når vi får præsenteret argumenterne, så repræsenterer disse de tankemæssige slutninger som den anden synes er relevante i sammenhængen. I almindelig snak mellem mennesker er der meget andet end argumenter; vi kan jo udtrykke følelser og meninger. Men hvis noget bliver afgørende, som f.eks. i politik, videnskab, eller i en diskussion om hvor skabet skal stå, så griber vi til argumenter. For at kunne gennemskue egne og andres argumentation kan det være en fordel med kendskab til argumentationsteori.

I forelæsningserne vil blive brugt nedenstående grundbog, og der vil blive givet danske eksempler. Det er en forudsætning for at kunne følge med i forelæsningserne at bogen og det danske eksempelmateriale er læst. Det danske eksempelmateriale ligger til selvkopiering hos storgruppesekretærene.

Litteratur

Walton, Douglas N., 1989, *Informal Logic: A Handbook for Critical Argumentation*, Cambridge University Press.

Til 1. gang læses kap. 3, 4 og 6

Til 2. gang læses kap. 7 og 8

Til 3. gang læses kap. 9

Samfundsvidenskabelig metode - Del 25-29

Videnskabsteori - del 1-5

Kursusholder Jens Ulrich

Formålet med denne forelæsningsrække er at gøre de studerende bekendt med de vigtigste videnskabsteoretiske opfattelser og sætte dem i stand til at identificere forskellige videnskabssyn (teorier og metoder) både i relation til egen og ved vurdering af andres forskning. Forelæsningserne skal således give et grundlag for, at de studerende kan foretage en videnskabsteoretisk perspektivering af deres projekter og til at oparbejde en erkendelseskritisk holdning til eksisterende forskning.

Del 1: Videnskabsteori som filosofisk disciplin

Videnskabsteori er en filosofisk under- eller deldisciplin, der på mange områder er tæt forbundet med nogle af filosofihistoriens kerneområder. Denne forelæsning har derfor til formål at afklare videnskabsteoriens forhold til ontologi, erkendelsesteori og metodologi. I denne forbindelse tegnes en grovskitse af det videnskabsteoretiske landskab, ligesom der vil blive diskuteret forskellige metodiske tilgange. Eller, anderledes formuleret, så er det overordnede mål med denne forelæsning at komme med et bud på, hvorfor videnskabsteoretiske refleksioner er særdeles væsentlige for det daglige projektarbejde.

Litteratur

Nørreklit, Lennart & Jes Adolphsen (1996): *Videnskabsteori*, AUC (Kompendium)

Del 2: Positivism og (kritisk) rationalisme

Hvordan opnås sikker videnskabelig viden? Dette spørgsmål har selvsagt stået centralt i diskussionerne mellem de videnskabsteoretiske skoler. Opnås sikker viden gennem vores brug af sanserne (empirisme/positivisme) eller opnås den gennem rationel tænkning, altså gennem vores brug af fornuften (rationalismen)? Eller må vi slå os til tåls med, at sikker viden ikke er muligt at frembringe og derfor kun kan tjene som et ideal for den videnskabelige proces (kritisk rationalisme)? Formålet med denne forelæsning er at præsentere forskellige videnskabsteoretiske skolers bud på, hvordan sikker viden er mulig eller umulig af opnå.

Litteratur

Nørreklit, Lennart & Jes Adolphsen (1996): *Videnskabsteori*, AUC (Kompendium)

Del 3: Fænomenologi og hermeneutik

Den fænomenologiske og hermeneutiske videnskabsteoretiske opfattelse er udviklet gennem en kritisk afgrænsning fra positivismen. Dette gøres blandt andet gennem en opmærksomhed på den forskel, der er på de humanistiske og samfundsvidenskabelige discipliner på den ene side og de naturvidenskabelige discipliner på den anden side. Målet med denne forelæsning er, gennem en positivismekritik, at præsentere de fænomenologiske og hermeneutiske videnskabsteoretiske tilgange.

Litteratur

Nørreklit, Lennart & Jes Adolphsen (1996): *Videnskabsteori*, AUC (Kompendium)

Del 4: Kritisk Teori og marxisme

Med den Kritiske Teori legitimeringen af normativ forskning for alvor bragt på den videnskabsteoretiske dagsorden. Udgangspunktet er, at der knytter sig en specifik erkendelsesinteresse til såvel de naturvidenskabelige, de humanistiske som de samfunds- eller socialvidenskabelige traditioner. Samfundsvidenskabeme er baseret på emancipatoriske interesser, hvor forskningens hovedsigte er at eliminere undertrykkende mekanismer så som fremmedgørelse og falsk bevidsthed. Denne forelæsning sigter mod at give en grundig indføring i Jürgen Habermas' videnskabsteoretiske tilgang, samt at præsentere den tidligere Kritiske Teori videnskabsteoretiske hoved-strømninger. Det marxistiske ideologibegreb kommer på denne måde til at stå centralt i denne forelæsning.

Litteratur

Habermas, Jürgen (1969/1965): "Erkjennelse og interesse", i *Jürgen Habermas - Vitenskap som ideologi*, København: Gyldendal (pp. 13-27)

Nørreklit, Lennart & Jes Adolphsen (1996): *Videnskabsteori*, AUC (Kompendium)

Del 5: Diskursanalyse og socialkonstruktivisme samt videnskabsteoretisk perspektivering

I forlængelse af de postmoderne strømninger inden for såvel de humanistiske som de samfundsfaglige videnskabsgrene har nye erkendelsesopfattelser meldt sig på det videnskabsteoretiske landkort. Hvis virkeligheden ikke er andet end det vi i tale sætter den til at være eller det vi socialt (og mentalt) konstruerer, hvilke implikationer har dette da for den videnskabelige erkendelse? Hvis ontologi reduceres til diskurser, hvilke metodiske redskaber er videnskaben da henvist til at benytte sig af? Denne forelæsning vil tage udgangspunkt i diskursanalysens videnskabssyn, og samtidig berøres andre positioner inden for de socialkonstruktivistiske og de konstruktivistiske positioner.

Forelæsningen vil blive afrundet med nogle gode råd i forhold til, hvordan den videnskabsteoretiske perspektivering kan gribes an.

Litteratur

Jørgensen, Marianne Winther & Louise Phillips (1999): *Diskursanalyse som teori og metode*, Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag (pp. 9-33) Nørreklit, Lennart & Jes Adolphsen (1996): *Videnskabsteori*, AUC (Kompendium)

Samfundsvidenskabelig metode - Del 30

Introduktion til formidling

Kursusholder: Jes Adolphsen

Formål

Det klart skrevne er det klart tænkte. Denne lille introduktion skal give jer et mere letlæseligt sprog, det sprog i form idler til andre i.

Forventet udbytte og indholdet i hovedtræk

Øvelse gør mester.

Forelæsningen kan give jer nogle råd til at øve jer efter. Råd om genrer, disposition, afsnittenes og sætningernes opbygning og ordvalg.

Litteratur

Foruden nogle sider til selvkopiering, vil jeg anbefale

Jørgensen, Peter Stray (1998) *Klart sprog i universitetsopgaver*, Samfundslitteratur.

Rienecker, Lotte og Peter Stray Jørgensen (1999) *Opgaveskrivning på videregående uddannelser. En lærerbog*. Samfundslitteratur, specielt, kap.10.

Jura - Del 1-15

Kursusholder Claus Haagen Jensen

Formål

- At introducere juraen (eller "retsvidenskaben") som fag - både med hensyn til genstand og metoder
- At bibringe jer kundskaber og anvendelsesfærdigheder vedr. retsstof inden for nogle udvalgte områder.

De to nævnte formål er tæt sammenhængende på den måde, at det første formål næppe kan indlæres på et rimeligt niveau uden inddragelse af retsreglerne på specifikke felter. Det vil sige, at også den undervisning, som umiddelbart angår særlige områder, har til formål at introducere juraen som fag.

Som særlige retsområder i kurset er valgt dels emner fra statsretten og dels hovedtræk af den kollektive arbejdsret. Baggrunden for valget af netop disse felter er den opfattelse, at disse i særlig grad vil være nyttige for arbejdet på basisuddannelsen - enten i det pågældende eller det følgende semester. Desuden vil de pågældende områder tillige i forskellig grad være af betydning for overbygningssuddannelse.

Det er altid vanskeligt præcist at angive, til hvilket niveau en indlæring skal ske. Det kan forhåbentlig tydeliggøre det tilstræbte niveau lidt at sige, *at den studerende ved kursets afslutning forventes at være i stand til at løse praktiske forekommende retlige problemer inden for de udvalgte retsområder.* Det vil sige, at der principielt sættes på en anvendelsesfærdighed, men dette må ikke få den studerende til at overse, at sådan færdighed forudsætter en betydelig viden om og forståelse af stoffet.

Indhold i hovedtræk

- a) En generel behandling af nogle centrale grundlagsproblemer i juraen. Her tages navnlig spørgsmål op om, hvad "ret" er, og hvad der karakteriserer "den juridiske metode".
- b) Hovedtræk af den kollektive arbejdsret, dvs. de regler der gælder om kollektive overenskomster og organisationernes indgåelse og håndhævelse af sådanne. Bl.a. belyses spørgsmål om retten til at blive medlem af en arbejdsmarkedsorganisation, om fredspligt og konfliktret og om arbejdsgiverens såkaldte "ledelsesret". I sidstnævnte sammenhæng behandles bl.a. forbudet mod at diskriminere ud fra kønskriterier.
- c) Udvalgte statsretlige emner. Disse omfatter for det første de vigtigste regler om de øverste statsorganer i Danmark, dvs. folketinget, regeringen og domstolene. For det andet dækkes, hvordan Danmark i retlig forstand er knyttet til det internationale samfund i almindelighed og specielt til EF. For det tredje belyses nogle spørgsmål om menneskerettigheder. Udgangspunktet tages her i den danske grundlov, men også internationale regler om menneskerettigheder inddrages, navnlig den europæiske menneskerettighedskonvention. Delemnet menneskeret-

tigheder behandler især ytringsfriheden, organisationsfriheden og den personlige frihed.

Undervisningsform

Kurset afholdes overvejende i form af forelæsninger. I timerne vil der dog også være et element af øvelser, idet I forventes at indgå i en diskussion om konkrete opgaver af samme type som dem, der stilles ved evalueringen. Under forelæsningerne anvendes OH-plancher.

Lektionsoversigt

Del	Emne	Litteratur
1	Grundlagsproblemer 1 - Teorier om "ret" - Retskilder	Forelæsningsplancher.
2	Grundlagsproblemer 2 - Fortolkninger af skrevne bestemmelser - Bevisproblemer	Forelæsningsplancher
3	Grundlagsproblemer 3 - De retlige sanktioner	Forelæsningsplancher
4	Statsret 1 - Statsrettens begreb og særpreg - De øverste statsorganer i Danmark - Statsorganernes funktioner	- Plancher s. 10-15 - Haagen Jensen og Nørgaard, Administration og Borger, Matr.saml. s. 125-43 - U 1996 1300 H, Matr.saml., s. 51 ff. - U 1998 800 H, Matr.saml., s. 57 ff. - U 1999 841 H, Matr.saml. s. 71 ff. - Opgave nr. 2
5	Statsret 2 - Statsfunktionerne fortsat - Danmark i det internationale samfund - Om folkeretten og dens forhold til national ret - Om EU-retten og EU's institutioner	- Plancher s. 13-20 - Ruth Nielsen. Lærebog i Arbejdsret, 8. udg., 2001, s. 49-65 - Opgave nr. 4

6	Statsret 3 - EU' s retsakter - Eu-rettens forhold til dansk ret	- Plancher s. 20-21 - Ruth Nielsen - som til lektion 5 - Ven Gend en Loos-dom men, Matr.saml., s. 87 ff. - Marshallsagen, Matr.saml., s.109 ff. - Opgave nr. 5
7	Statsret 4 - Generelt om menneskerettigheder - Ytringsfriheden	- Plancher s. 22-24 - Henrik Zahle, Menneskerettigheder, 2. udg., 1997, s. 15-86 - U 1980 1037 H, Matr.saml., s.197ff. - U 1989 399 H, Matr.saml., s. 207 ff. - Opgave nr. 6
8	Statsret 5 - Forsamlingsfrihed - Foreningsfrihed	- Plancher s. 24-28 - Zahle, s. 113-41 - Rutili-sagen, Matr.saml., s. 177 ff. - Opgave nr. 7
9	Statsret 6 - Den personlige frihed - Opsamling på det statsretlige stof	- Plancher, s. 28-30 - Zahle, s. 205-35 - Opgave nr. 9
10	Arbejdsret 1 - Arbejdsretten - begreb og retskilder - Arbejdsmarkedets organisationer	- Ruth Nielsen, Lærebog i Arbejdsret, 8. udg., s. 21-44, 73-112
11	Arbejdsret 2 - Kollektive overenskomster	- Ruth Nielsen, s. 115-43
12	Arbejdsret 3 - Det fagretlige system	- Ruth Nielsen, s. 147-174
13	Arbejdsret 4 - Arbejdsgiverens ledelsesret	- Ruth Nielsen, s. 175-84 og 213-38
14	Arbejdsret 5 - Øvelser	- Opgave nr. 10, 12, 13 og 14
15	Arbejdsret 6 - Øvelser - Den personlige frihed - Opsamling på det statsretlige stof	- Opgave nr. 20, 21, 25 og 29

Litteraturliste - efteråret 2001

Nedenstående er minimumslitteratur som anbefales læst i forbindelse med forelæsningerne, da kurserne tager sit udgangspunkt heri.

Samfundsvidenskabeligt filosofikum og videnskabsteori

Adolphsen, Jes, *Problemer i videnskab*, Aalborg Universitetsforlag.

Adolphsen, Jes & Palle Qvist, 1995, *ABC i problemformulering, problemløsning og projektskrivning*, Gyldendal.

Nørreklit, Lennart & Jes Adolphsen, 1996, *Videnskabsteori*, AUC, kompendium

Supplerende litteratur

Føllesdal, Dagfinn, Lars Walløe & Jon Elster, 1997, *Politikens bog om moderne videnskabsteori*. Politikens Forlag.

Collin, Finn og Simo Køppe (red.), 1995, *Humanistisk Videnskabsteori*. Redigeret af Danmarks Radio Forlaget.

Habermas, Jürgen, *Vitenskap som ideologi*, København: Gyldendal

Jørgensen, Marianne Winther & Louise Phillips (1999): *Diskursanalyse som teori og metode*, Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag

Gruppens psykologi

Keldorff, Søren, 1996, *Tæt-på-en-gruppe - en projektgruppes besvær og succès*. Edupax.

Nibe, Mads & Søren Keldorff: 1999, *Når krage ikke søger mage*, Edupax.

Supplerende litteratur

Lennéer-Axelsson & Thylefor, 1993, *Arbejdsgruppens psykologi*. Reitzel.

Sociologisk teori og sociologisk metode

Giddens, Anthony (2001), 4th edition, *Sociology*, Polity Press.

Giddens, Anthony (2000) *En løbsk verden*. København: Hans Reitzel.

Andersen, Heine (red.), 1998, *Sociologi - en grundbog til etfag*, Hans Reitzels Forlag.

Harboe-Jepsen, Thomas, (1999) *Indføring i sociologisk metode* (2. udgave). København: Samfundslitteratur.

Nielsen, Peter., 1994, 1998, *Produktion af viden*, København, Teknisk Forlag.

Rienecker, Lotte, (1999) *Problemformulering, på de samfundsvidenskabelige uddannelser*, Samfundslitteratur (forkortet: LR)

Tonboe, Jens (2000) *Forelæsningsnoter til Generel Sociologi*. AAU: Den samfundsvidenskabelige Basisuddannelse.

Supplerende litteratur

Andersen, Ib (1999) *Den skinbarlige virkelighed*. København: Samfunds-litteratur.

Salomonsen, Per, 1995, *Grundlæggende metodebegreber i sociologi*, Akademisk Forlag.

Hansen, Erik Jørgen og Bjarne Hjorth Andersen (2000) *Et sociologisk værktøj. Introduktion til den kvantitative metode*. København: Hans Reitzels forlag.

Metodekurserne

Jensen, Leif Becker, 1997, *Indføring i tekstanalyse*, Roskilde Universitetsforlag, 114 sider.

Foss, Sonja K. 1996, *Rhetorical Criticism. Exploration & Practice*. Second Ed. Illinois: Waveland press.

Walton, Douglas N., 1989, *Informal Logic: A Handbook for Critical Argumentation*, Cambridge University Press.

Clausen, H. P. *Hvad er historie*, Jørgen Paludans Forlag, 1999

Hansen. Søren Toft : *Det stod i avisen... kildekritiske overvejelser ved brug af aviser*. Småskrifter fra Historiestudiet, Aalborg Universitet 2001

Jørgensen, Peter Stray (1998) *Klart sprog i universitetsopgaver*, Samfundslitteratur.

Rienecker, Lotte og Peter Stray Jørgensen (1999) *Opgaveskrivning på videregående uddannelser. En lærerbog*. Samfundslitteratur

Jura

Jensen, Claus Haagen, *Materialiesamling til jurakursus - Del A, B og C*, Aalborg Universitet, efteråret 2000.

Jensen, Claus Haagen, *Opgavesamling med generel besvarelsesvejledning*, Jurakursus, Aalborg Universitet, efteråret 2000.

Nielsen, Ruth, *Lærebog i arbejdsret*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Zahle, Henrik, *Dansk Forfatningsret 3. Menneskerettigheder*. Christian Ejlertsen Forlag.

Anden relevant litteratur

Hansen, Carsten Svane, Peter Nørbæk Hansen & Palle Qvist, 1997, *Samfundslæx*, Gyldendals Undervisning, ISBN 87-00-16346-5

OBS!!

Gem denne kursusbeskrivelse.

Erfaringerne viser, at mange studerende, får brug for den som dokumentation i forbindelse med efter-/videreuddannelse